

VODOVOD
KANALIZACIJA
SNAGA

Igor Petek, JP VOKA
SNAGA, Ljubljana

Razširjena odgovornost
proizvajalca: ovire in rešitve na
poti v krožno gospodarstvo

Izhodišče

Razširjena odgovornost proizvajalca je koncept, ki je v trenutni gospodarski in okoljski stvarnosti aktualen bolj kot kadarkoli prej.

Odpadna embalaža je najbolj zapleteno, unikatno in pravno pomanjkljivo urejeno področje razširjene odgovornost proizvajalca v EU.

VODOVOD
KANALIZACIJA
SNAGA

Zakonodajne pomanjkljivosti

Pomanjkljivosti EU zakonodaje

Področje odpadne embalaže je edino, kjer so sistemi podaljšane odgovornosti proizvajalcev zelo različni: po DČ so razširjeni tako kompetitivni sistemi, kjer so družbe lahko profitne ali neprofitne, lahko je obvezna ena izmed teh oblik, kot tudi nekompetitivni sistemi.

Ni primerljivih podatkov o sistemih ravnanja z odpadno embalažo v državah članicah EU – tri metode izračuna količine embalaže, dane na trg.

Nezanesljivost podatkov, o katerih poročajo DČ.

Pomanjkljivosti EU zakonodaje

Nekatere DČ poročajo o količinah ločeno zbrane embalaže (OE, zbrana za recikliranje), a ta OE ni nujno tudi reciklirana. Tu naj bi bila odstopanja velika.

Težko je določiti, koliko OE, izvožene v druge države, je bilo dejansko reciklirane (nadzor!).

Različne interpretacije recikliranja in predelave v DČ.

Brez skupne metodologije za izračun količin proizvodov danih na trg, količin zbranih odpadkov ter deležev recikliranih in predelanih odpadkov ni mogoče ustvariti natančnega prikaza dejanske učinkovitosti zakonodaje v praksi.

Pomanjkljivosti EU/nacionalne zakonodaje, ki izvajalcem GJS povzročajo velike težave

Nedorečenost in ohlapnost zakonodaje: v nobenem pravnem aktu ni določeno, kaj naj bi PRO pravzaprav bil, kako naj bi bil ustanovljen niti kakšne naj bi bile njegove funkcije.

Če v posamezni državi deluje več shem in si te med seboj konkurirajo, je v skoraj vseh DČ ustanovljen tudi ustrezeni organ nadzora, pogosto v obliki klirinške hiše, ki skrbi za lojalno konkurenco, nadzor nad proizvajalci ter shemami in vodenjem centralnih evidenc. V Sloveniji na področju OE ni vzpostavljen nepristranski organ nadzora v obliki klirinške hiše.

Pomanjkljivosti EU/nacionalne zakonodaje, ki izvajalcem GJS povzročajo velike težave

V Sloveniji večina družb za ravnanje z odpadno embalažo (DROE) prevzema toliko odpadne embalaže, kolikor so je na trg dali njeni zavezanci, ne pa toliko embalaže, kot bi je skladno s svojimi deleži morale.

Posledično se v zbirnih centrih in centrih za ravnanje z odpadki kopiči neprevzeta embalaža.

Pomanjkljivosti EU/nacionalne zakonodaje, ki izvajalcem GJS povzročajo velike težave

Slovenski zakonodajni okvir je obstal v času, ko je bilo v embalažno verigo vključenih malo deležnikov (ko še ni bilo več embalažnih družb).

Kdaj bo odpravljena anomalija, ki manjšim proizvajalcem embalaže omogoča neplačevanje embalažnine?

Takšna ureditev je okoljsko in stroškovno nesprejemljiva.

VODOVOD
KANALIZACIJA
SNAGA

**Pereča vprašanja in
(ne)prehod v krožno
gospodarstvo**

Aktualna in pereča odprta vprašanja

Kako vzpostaviti pregleden in učinkovit sistem ravnanja z odpadno embalažo?

Kako zagotoviti neprekinjenost masnih tokov?

Kako zmanjšati preveliko število posrednikov, zaradi katerih se predelovalci ne morejo zanašati na konstantno dobavo materialov za predelavo?

Kako zagotoviti odgovornost proizvajalca do končne reciklaže (in ne samo do plačila embalažnine)?

Kako spodbuditi oblikovanje izdelkov, primernih za ponovno uporabo in snovno recikliranje?

Velik del ločeno zbrane embalaže ne gre v predelavo oziroma snovno izrabo zaradi tržnih zakonitosti, ki vladajo na tem področju.

Kaj pa krožno gospodarstvo
ali
*kako različne vire v proizvodnem
in potrošnem ciklu zadržati čim
dlje?*

Ustrezno „eko-oblikovanje“ izdelkov je eno izmed glavnih orodij za zmanjševanje nastajanja odpadkov in učinkovite rabe surovin, ki pa je v direktivah EU in posledično tudi v praksi izrazito zapostavljeno.

Oblikovanje izdelkov

Na področju spodbude proizvajalcev k oblikovanju do okolja prijaznih proizvodov bi bilo treba številne prostovoljne ukrepe, ki so trenutno vsebovani v direktivah, najmanj natančneje določiti ali pa napraviti zavezujoče za države članice in proizvajalce.

Stališče Zero Waste Europe

Če proizvod ne more biti ponovno uporabljen z ustreznimi popravili ali dopolnitvami, ali če ne more biti recikliran ali kompostiran, potem mora biti njegova prodaja striktno omejena ali prepovedana, njegova zasnova oz. dizajn pa spremenjena ter ustrezno prilagojena.

Pozitivno prakso predstavlja npr. Irska, ki nudi lokalnim proizvajalcem finančno in strokovno podporo za preprečevanje nastajanja odpadkov iz embalaže.

Žal je na ravni držav članic EU to redka izjema.

Kratko- in dolgoročne rešitve

- zakonodajne spremembe na ravni države
- zakonodajne spremembe na ravni EU (vključno z višjo stopnjo harmonizacije)
- boljše zbiranje odpadkov na izvoru
- ker je del zbrane embalaže že sam po sebi tak, da ga trenutno ni mogoče snovno reciklirati in ga je mogoče uporabiti izključno kot gorivo v objektih za energetska izrabo, bi moral biti sistem plačevanja embalažnine nastavljen tako, da bi proizvajalce odvrčal od tovrstne embalaže
- preprečevanje nastajanja odpadkov (sem spada tudi omejevanje izdelkov za enkratno uporabo)
- oblikovanje izdelkov in uporaba materialov, ki bo omogočila njihovo recikliranje in zmanjševanje količin odpadkov (ekodizajn izdelkov)

VODOVOD
KANALIZACIJA
SNAGA

Primeri dobre prakse

V mestni upravi, javnih zavodih in javnih podjetjih v MOL uporabljamo najbolj trajnosten higienski papir na trgu, izdelan iz reciklirane sestavljene embalaže mleka ter sokov.

Prej je bilo snovno izrabljenih le 50% te surovine, zdaj pa gre v predelavo celotna količina odpadne sestavljene embalaže.

BERT 1 Otroški šampon Cena: 7 €/l	BERT 2 Šampon za vse vrste las Cena: 8,8 €/l	BERT 3 Biodetergent za pranje perila (sivka) Cena: 4,8 €/l	BERT 4 Biodetergent za strojno pomivanje posode Cena: 7,8 €/l	BERT 5 Bio univerzalno čistilo Cena: 2,7 €/l	BERT 6 Bio tekoče milo Cena: 13 €/l	BERT 7 Naravni alkoholni kis, 9-odstotni Cena: 1,3 €/l	BERT 8 Naravni vinski kis Cena: 1,2 €/l	BERT 9 Naravni jabolčni kis Cena: 1,6 €/l	BERT 10 Bučno olje Cena: 16,5 €/l

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

“Napredek je nemogoč
brez sprememb. In kdor
ne spremeni mišljenja, ne
spremeni ničesar.”

George Bernard Shaw